

КОРЕКЦІЯ ТА РОЗВИТОК УВАГИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Руденко Тетяна

студентка

Кафедра психології, логопедії та інклюзивної освіти
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Бутузова Лариса

к.т.н., доцент

Анотація

У статті розглянуто особливості розвитку уваги у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення. Представлено результати емпіричного дослідження, проведеного з використанням комплексу психодіагностичних методик, а також проаналізовано ефективність індивідуальної корекційної програми. Зазначено позитивні зміни у розвитку

зорової, слухової та довільної уваги після проведення цілеспрямованих занять з дітьми експериментальної групи.

Ключові слова: увага, дошкільний вік, порушення мовлення, корекція, логопедія, психодіагностика.

Розвиток уваги є провідним напрямом логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку, які мають порушення мовлення. Саме увага забезпечує організацію пізнавальної діяльності, сприяє ефективному формуванню мовленнєвих операцій, послідовності висловлювань і сприймання інструкцій. Дослідження показують, що у дітей із загальним недорозвиненням мовлення (ЗНМ) нерідко спостерігається знижений рівень довільної, слухової, зорової уваги, недостатня стійкість та переключення, що, у свою чергу, перешкоджає не тільки розвитку мовлення, а й усьому пізнавальному розвитку в цілому.

Актуальність теми зумовлена потребою у впровадженні логопедичних програм, що враховують тісний взаємозв'язок між увагою та мовленнєвою діяльністю. Своєчасна та цілеспрямована корекційна робота в дошкільному віці є передумовою успішного навчання в подальшому.

Метою є дослідити рівень розвитку уваги у дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями та оцінити ефективність індивідуальної корекційної програми, спрямованої на вдосконалення уваги.

З метою реалізації завдань емпіричного дослідження було використано комплекс психодіагностичних методик, адаптованих до вікових та індивідуальних особливостей дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення. Зокрема, застосовувалися такі методики:
– «Розфарбуй за зразком» – для вивчення зорової та довільної уваги;
– «Таблиця Шульте» – для оцінки концентрації, розподілу та переключення уваги;
– «Запам'ятовування 10 слів» – для діагностики слухової уваги та короткочасної пам'яті.

Обрані методики дали змогу оцінити рівень сформованості різних видів уваги, порівняти результати на констатувальному та контрольному етапах, а також визначити ефективність індивідуальної корекційної програми.

У дослідженні взяли участь 12 дітей віком 5–6 років. На основі результатів первинного обстеження було сформовано **експериментальну (6 дітей)** та **контрольну (6 дітей)** групи. В експериментальній групі проводились цілеспрямовані індивідуальні заняття з розвитку уваги (5 занять упродовж 5 днів), а діти контрольної групи займалися у звичному режимі без додаткового втручання. Усі діти відвідують корекційні заняття і перебувають на логопедичному супроводі, мають такі порушення мовлення: загальне недорозвинення мовлення II–III рівня або фонетико-фонематичні порушення.

Емпіричне дослідження проводилося у три етапи. Перший етап – констатувальний – було проведено первинне обстеження рівня розвитку уваги за

трьома методиками: «Розфарбуй за зразком», «Таблиця Шульте» та «Запам'ятовування 10 слів».

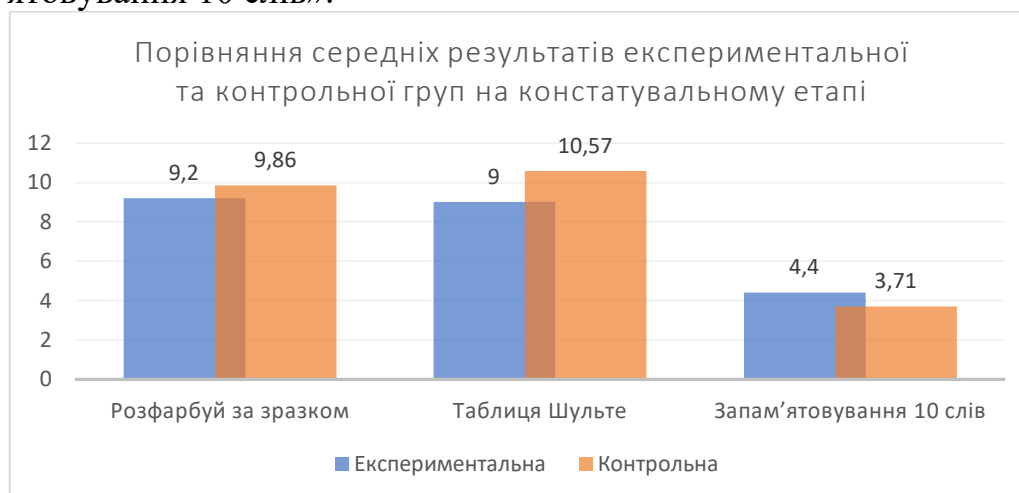

Рис. 1. Порівняння середніх результатів експериментальної та контрольної груп на констатувальному етапі

За результатами діагностики на констатувальному етапі було встановлено, що **експериментальна та контрольна групи продемонстрували приблизно однаковий рівень розвитку уваги**. Середні бали за методикою «Розфарбуй за зразком» становили 9,2 у експериментальній групі та 9,86 у контрольній; за методикою «Таблиця Шульте» — 9,0 і 10,57 відповідно; за методикою «Запам'ятовування 10 слів» — 4,4 і 3,71. Це свідчить про **відносну рівноцінність груп** на початку дослідження та надає підстави для подальшого порівняльного аналізу ефективності корекційної програми.

Формувальний етап передбачав створення корекційно-розвиткової програми на 5 занять та проведення індивідуальних корекційно-розвиткових занять з експериментальною групою упродовж п'яти днів. Заняття були спрямовані на вдосконалення зорової, слухової та довільної уваги.

Кожне заняття мало чітку структуру, включало 3 вправи на уважність і концентрацію, виконувалося у спокійній атмосфері, з урахуванням індивідуального темпу дитини. Заняття проходили щодня впродовж одного тижня. Контрольна група в цей час працювала у звичному режимі без додаткового втручання.

На контрольному етапі було проведено повторне обстеження дітей обох груп за тими самими методиками, що й на констатувальному етапі: «Розфарбуй за зразком», «Таблиця Шульте» та «Запам'ятовування 10 слів». Метою цього етапу було виявлення змін у рівні розвитку уваги та оцінка ефективності запропонованої корекційної програми.

У результаті порівняння середніх показників було виявлено позитивну динаміку в експериментальній групі за всіма досліджуваними параметрами. Зокрема, за методикою «Розфарбуй за зразком» середній бал зріс з 9,2 до 9,67 бала; за методикою «Таблиця Шульте» – з 9,0 до 10,17 бала; за методикою

«Запам'ятовування 10 слів» – з 4,4 до 5,0 бала. Таким чином, найбільш виражене покращення було зафіксовано у виконанні завдання на переключення уваги й зорову орієнтацію (таблиця Шульте).

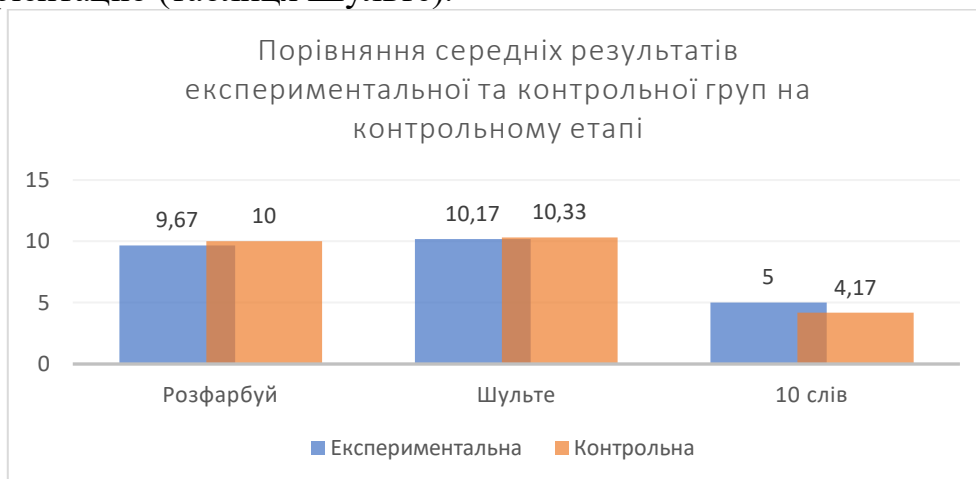

Рис. 2. Порівняння середніх результатів експериментальної та контрольної груп на контрольному етапі

У контрольній групі суттєвих змін не зафіксовано. Середні показники залишилися переважно стабільними: методика «Розфарбуй за зразком» – з 9,86 до 10 бала; «Таблиця Шульте» – з 10,57 до 10,33 бала; «Запам'ятовування 10 слів» – з 3,71 до 4,17 бала. Незначне підвищення в окремих учасників не перевищувало межі випадкових коливань і не може вважатися стійкою позитивною динамікою.

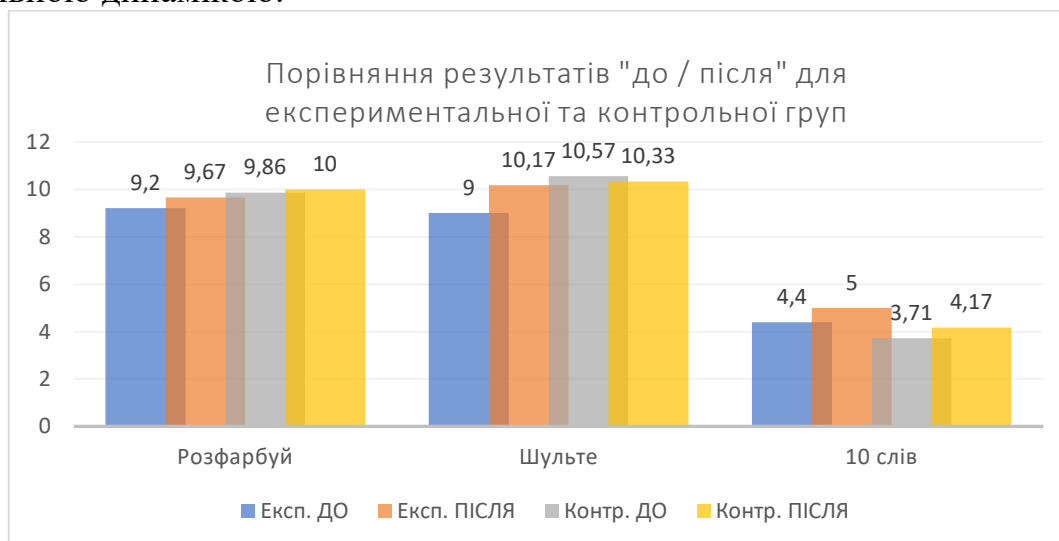

Рис. 3. Порівняння результатів "до / після" для експериментальної та контрольної груп

Варто зазначити, що на контрольному етапі діти виконували ті самі завдання, що й на констатувальному, що могло певною мірою вплинути на результати через ефект повторного знайомства із завданням. Однак наявність приросту балів переважно у тих учасників, з якими систематично проводилась

корекційна робота, дозволяє говорити про позитивний, хоч і помірний, вплив цілеспрямованих занять на розвиток уваги.

Загалом контрольний етап підтвердив позитивний вплив індивідуальної корекційно-розвивальної роботи на розвиток уваги у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.

Таким чином, результати дослідження підтверджують доцільність застосування індивідуальних корекційно-розвивальних занять для покращення уваги у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення. Найбільш помітна позитивна динаміка спостерігалася в експериментальній групі за показниками зорової, слухової та довільної уваги. Незначні зміни в контрольній групі підтверджують стабільність без спеціального втручання. Таким чином, сформульована гіпотеза про ефективність цілеспрямованої роботи з розвитку уваги у дітей із мовленнєвими порушеннями знайшла **підтвердження**. Отримані результати можуть бути використані у логопедичній практиці для індивідуального супроводу дошкільників з ООП.

Список використаних джерел

1. Алексеева Ю.А., Артемчук О. Г., Шишова О. М. Психодіагностика дітей та підлітків (Для психодіагностичної практики студентів) Навчально – методичний посібник. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 108 с.
2. Гоян І. М. Методи діагностики психічного розвитку дітей / І. М. Гоян, А. А. Палій // За ред. А.А. Палія. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2014. 652 с.
3. Чала Ю.М., Шахрайчук А.М. Психодіагностика: навчальний посібник / Ю.М. Чала, А.М. Шахрайчук. Харків: НТУ «ХПІ», 2018. 246 с.